

Nr 301.

Av herrar **Hamilton** och **Palmstierna**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående ändrade grundlagsbestämmelser rörande omständigheter, på grund av vilka riksdagsman må kunna under pågående riksdag berövas sin frihet.

Sedan det i dessa dagar inträffat, att en ledamot av Riksdagens Andra kammare genom krigsdomstols utslag förklarats pliktig att undergå vaktarrest under ett antal dagar, har det såväl inom som utom Riksdagen åtskilligt diskuterats därom, huruvida det enligt gällande grundlagar skulle vara möjligt, att riksdagsman av nyssnämnd orsak under pågående riksdag kunde berövas sin frihet och sålunda nödgas att under längre eller kortare tid hålla sig borta från Riksdagens förhandlingar.

Som bekant innehåller våra grundlagar ett flertal stadganden, vilka avse att trygga den enskilda riksdagsmannens rätt i olika avseenden, enkannerligen hans personliga frihet samt hans rätt till okränkta utövning av riksdagsmannakallet.

Sålunda föreskriver § 110 regeringsformen, att »ej må någon riksdagsman under tilltal ställas eller sin frihet berövas för sina gärningar eller yttranden i denna egenskap, utan att den kammare, till vilken han hör, sådant tillåtit genom uttryckligt beslut, däruti minst fem sjättedelar av de röstande instämt». I § 111 regeringsformen stadgas: »Beskylles riksdagsman för grov missgärning, må han ej i häkte kunna inmanas förr än, efter anställd ransakning, domaren sådant skäligt prövat, såvida han ej å bar gärning funnen varder; dock gäller om han, efter domstols kallelse, sig ej inställer, vad allmänna lagen i ty fall stadgar. Ej må riksdagsman i andra fall, än som i denna och nästföregående § sagda äro, sin frihet berövas».

I § 4 riksdagsordningen heter det: »Ej må någon riksdagsman förmenas att sin riksdagsmannabefattning utöva; dock gäller under krigstid undantag härutinnan för militärpersoner, då de av Konungen i rikets tjänst beordras».

Det kan förefalla att nämnda § 111 regeringsformen och § 4 riksdagsordningen borde innebära garanti för att en riksdagsman ej skulle kunna, på sätt här ifragasatts, under pågående riksdag berövas sin frihet. Emellertid har det gjorts gällande, att den förra § skulle åsyfta allenast häktningsförfarande, samt att, vad den senare § beträffar, ordet »förmenas» måste tolkas liktydigt med »utan laga skäl förmenas». Varken den ena eller den andra § skulle följaktligen lämna skydd mot ett frihetsberövande, vilket grundade sig på domstols laga kraftgäande utslag.

I varje fall är det uppenbart, att grundlagens föreskrifter i berörda stycken icke äro så affattade, att riksdagsmannens och därmed riksdagens rätt är alldeles otvetydigt garanterad i den utsträckning, som den allmänna uppfattningen om en folkrepresentants okränkbarhet finner naturlig och nödvändig.

Att en möjlighet till frihetsberövande av ovan antydd art, därest den verkligen förefinnes, icke står i överensstämmelse med grundlagens anda och mening, är dock tydligt. Enligt § 26 riksdagsordningen skall endast den såsom riksdagsman underkännas, vilken »är förlustig medborgerligt förtroende eller genom utslag, vilket ännu icke vunnit laga kraft, är dömd till förlust av sådant förtroende», eller »som är ställd under framtiden för brott, vilket medför nämnda påföljd». Ett frihetsberövande under andra än här angivna omständigheter diskvalificerar däremot icke för riksdagsmannaskapet. Det är då uppenbarligen orimligt, att ett dylikt frihetsberövande faktiskt skulle få hindra riksdagsmannakallets utövning.

Tiden har icke medgivit att anställa någon undersökning, huru motsvarande förhållanden äro ordnade i främmande lagstiftningar. I betraktande av den tendens, som allmänt framträtt att till det yttersta värna om folkrepresentationens och de enskilda folkrepresentanternas rätt, är det dock sannolikt, att garantier i berörda hänseenden regelmässigt äro till finnandes. Därest i vårt land bestämmelserna skulle lämna verkliga luckor i sådant skydd, är det väl ock troligt, att detta snarare har sin grund i ett förbiseende vid vederbörande grundlagsstadgandens tillkomst än i någon hos lagstiftaren medveten avsikt.

Då frågan i allt fall genom omständigheternas egen makt trängt sig fram, synes det vara av högsta vikt, att den lucka, som till äventyrs kan i omhandlade hänseende finnas i vår grundlag, snarast möjligt blir fylld.

På grund av vad sålunda anförts, få vi hemställa,

att Riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta utarbета och, om möjligt redan nästkommande år, för Riksdagen fram-

lägga förslag till sådana ändringar i gällande grundlagar, att därigenom otvetydigt fastslås, att riksdagsman icke, såvida han ej jämlikt § 26 riksdagsordningen var der obehörig att innehava riksdagsmannabefattning, må kunna utan samtycke av den kammare, till hvilken han hör, under pågående riksdag hindras i riksdagsmannakallets utövning genom frihetens berövande.

Stockholm den 12 april 1913.

R. G. Hamilton.

Erik Palmstierna.
